

Dinlər və mədəniyyətlərarası dialoq davamlı inkişafın əsasıdır

Teymurova Nəzrin Zaur qızı,

Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının tələbəsi

Azərbaycanda - bu qədim torpaqda həmişə müxtəlif millətlərə, mədəniyyət və ənənələrə məxsus insanlar yaşamışlar. Onların hər biri öz töhfəsini vermiş və tarixdə öz izini qoymuşdur. Bu gün ölkəmizdə xristianlar, müsəlmanlar və yəhudilər sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşayırlar. Tolerantlıq anlayışı xalqımız üçün hər hansı nailiyyət deyildir: bu, normadır, bu, həyat tərzidir, biz heç vaxt başqa cür yaşamamışıq. Tolerantlıq, qonaqpərvərlik, dözümlülük ənənələri xalqımız tərəfindən qayğı ilə qorunub saxlanılır, daha doğrusu, bu, Azərbaycan xalqının ən böyük sərvətidir. Azərbaycan beynəlxalq dialoqu, mədəni dialoqu dəstəkləyir. Bunu dövlətimiz öz siyasətində uğurla həyata keçirir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev 2016-cı ili ölkəmizdə “Multikulturalizm ili” elan etdikdən sonra insanlarımız nəinki öz daxilinə nəzər saldı, həmçinin öz keçmişinə bir daha diqqət yetirdi, dünyada hökm sürən müxtəlif prosesləri dəyərləndirdi və bir daha əmin oldu ki, vaxtilə multikulturalizm siyasi xəttinin sistemliyini təmin edən Ulu Öndər Heydər Əliyev uzaqgörənliyi ilə Azərbaycanın uğurlu gələcəyi üçün çox möhtəşəm, işıqlı bir siyasi platforma qurub.

Bu gün dünyada multikulturalizm siyasəti ilə bağlı iki qütbün formalaşmasını görməmək mümkün deyil. Birinci qütbü bədbin qütb adlandırılabilir. Onu 2011-ci ildə Böyük Britaniyanın sabiq Baş naziri Devid Kameron formalaşdırdı və bütün dünyaya bəyan etdi ki, Avropada multikulturalizm siyasəti müxtəlif mədəniyyətlərin bir-biri ilə inteqrasiya olmaqdan imtina etməsi səbəbindən iflasa uğradı. Bu, həqiqətən, bədbin nəticə idi və zamanın göstərdiyi kimi həm də qorxulu nəticələrə-qarşıdurmalara, kataklizmlərə, fəlakətlərə gətirib çıxardı. Digər qütbü isə nikbin qütb adlandırılabilir və bunun təzahürünü bu gün biz Azərbaycanda görürük. Əlbəttə ki, nikbin qütbün beynəlxalq aləmdə əsl siyasi memarı Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevdir - bunu təkcə biz demirik, bunu dünyanın qabaqcıl, insanpərvər, sülhməramlı, müxtəlif dinə və məzhəbə qulluq edən, müxtəlif millətlərə mənsub olan, milyonlarla daxilən azad, ruhən böyük, qəlbən geniş insanlar deyir. Bunu artıq ənənəyə dönmüş Beynəlxalq Humanitar Forumun üzvləri söyləyir. Bunu mədəniyyətlərarası dialoqun təntənəsi sayılacaq və memarı Prezident İlham Əliyev olan Bakı Prosesinin iştirakçıları deyir.

Mədəniyyətlərarası dialoq anlayışının əslində dünya üzərindəki mədəni müxtəlifliyin fərqi olmasının bir nəticəsi kimi ortaya çıxdığı görülməkdədir. İnsan bildiyi və vərdiş etdiyi şeylərin xaricinə çıxmağa hər zaman müsbət baxmaz, bilmədiyi, tanımadığı ilə dost olmaqda tərəddüdlər yaşayar. Halbuki, dünya getdikcə global bir kənd halını almaqdadır. Artıq ayrı irq, din və mədəniyyətlərdən insanlar eyni məkanda yaşamaqdadır. Bu səbəblə multikultural həyata uyğunlaşmaq və müxtəlif mədəniyyətlərdən insanlarla dialoq qurmağımız gözlənilən prosesdir. Nəticədə həm mədəniyyətlərarası, həm də dinlərarası əlaqələr vasitəsilə ortaya çıxacaq yaxınlaşmalar fərqli mədəniyyət və ənənələrə mənsub insanların bir-birini rədd və inkarı buraxıb, bir-birini qəbul etməyə yanaşmalarına və dini inanclarına daha uyğun bir mühit formalaşdırmalarına səbəb olacaq. Bu cür yanaşmaların ən əhəmiyyətli faydası tolerantlıqdan tolerantlığa, qınanmaqdan şəfqətli olmağa, düşmənçilikdən humanist dostluğa, rəqabətdən birliyə, kompromisə, ədavətdən xilas olunmağa və xaosdan nizamlı həyat tərzinə götürməsidir. Azərbaycan bu istiqamətdə dünyaya mühüm töhfə verir. Nəinki öz ölkəsindəki mədəni-dini müxtəlifliklə cəmiyyət-dövlət arasında qurulan təqdirəlayiq dialoq mühiti, multikultural siyasətinin uğuru, o cümlədən dünyanın digər ölkələri ilə, nüfuzlu təşkilatları ilə qurulan dialoq təkcə Azərbaycan üçün deyil, bütün region, dünya üçün əhəmiyyətlidir.

Dini sahədə dialoq isə müxtəlif dinlərə mənsub olan insanların inanclarını bir-birilərinə zorla qəbul etdirmək yolunu seçmədən bərabərlik, səmimiyyət, hörmət və xoş niyyətlə ortaq olan, yaxud olmayan bir məsələdə sülh atmosferində digərini öyrənmək, tanımaq və başa düşmək məqsədilə qarşılıqlı söhbət edə bilmələrini və hətta uzlaşmalarını təmin edən bir ünsiyyət formasıdır. Dinlər arasındakı fərq nə qədər çox olsa da, vacib olan insanların bir-birilərinə olduqları kimi qəbul etmələridir. Dinlərarası dialoq dinləri birləşdirmək və ya birləşdirib “yeni bir din” yaratmaq təşəbbüsü deyil. Dinlərarası dialoq fəaliyyətləri üçün tolerantlıq və dözümlülük ənənələri zəngin olan ölkə və regionların təcrübəsi böyük əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycan bu baxımdan bir çox millətlərin və dini konfessiyaların dinc yanaşı yaşamasının unikal nümunəsidir. Ümummillət lideri Heydər Əliyevin də dediyi kimi; *“Avropa ilə Asiyanın qovşağında, Böyük ipək Yolunun üstündə yerləşən Azərbaycanda zərdüştilik, atəşpərəstlik kimi qədim dini inanclar öz izlərini qoymuş, islam, Xristianlıq və Yəhudi dinləri əsrlər boyu dialoq və qarşılıqlı anlaşma mühitində dinc, yanaşı yaşamış və hələ də yaşamaqdadır”*.

Dünyanın hal-hazırda mədəniyyətlərarası və dinlərarası dialoqa böyük ehtiyacı var. Tarix boyu mədəniyyətlər arasında bu dialoqların baş tutmamasının fəsadlarına çox şahid olmuşuq, istər mədəniyyət fərqliliyinə görə, istərsə də din müxtəlifliyinə görə baş vermiş iğtişaşlar, mübahisələr bu problemlərin həll yolu deyildir. Bütün dinlər sülhə, əmin-amanlığa çağırırsa bu artıq danışıqların başlaması üçün ortaq nöqtədir. Müxtəlif

mədəniyyətlərə və dinlərə mənsub olan insanların sülh şəraitində yaşadığı Azərbaycanda bu münasibətlərin qorunub saxlanması hər birimizin vəzifəsidir. Unutmaq olmaz ki, müxtəlif mədəniyyətə və dinə mənsub olmağımızdan asılı olmayaraq Vətənimiz Azərbaycandır və sülhün bərqərar olduğu Azərbaycanımızda mədəniyyətlərarası münaqişələrin baş verməsi yolverilməzdir.